

UROCOURSE 2014

ΞΗΡΟΣΤΟΜΙΑ: Πρωτόκολλα Αντιμετώπισης

ELENI GAGARI DMD, DMSc.

ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΠΑΝΕΠ. HARVARD

DIPLOMATE, AMERICAN BOARD OF ORAL AND MAXILLOFACIAL PATHOLOGY

ΕΠΙΚ. ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ, Α΄ ΠΑΝΕΠ. ΚΛΙΝΙΚΗ ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΕΚΠΑ

*ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΣΤΟΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΥ ΙΑΤΡΕΙΟΥ ΝΟΣ. ΔΕΡΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΦΡΟΔΙΣΙΩΝ
ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ «Α. ΣΥΓΓΡΟΣ»*

**ΔΗΛΩΣΗ
ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ:
ΚΑΝΕΝΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝ**

*Σίελος (Σάλιο) και
Στοματική Κοιλότητα*

Σάλιο: Σύνθεση

- Αρχικά **ισότονο** και κατόπιν **υποτονικό** διάλυμα αποτελούμενο κατά 99% από νερό
  - Ανόργανα Συστατικά: Na , K , P , Cl , Mg , I , H_2CO_3
  - Οργανικά Συστατικά:
    - *PRPs*
    - Βλεννίνη, σταθερίνη, ιστατίνες
    - Ενζυμα
    - *sIgA*
    - Κυτταρικά ράκη
    - Μικροβιακή χλωρίδα
-

Σάλιο: Εκκριση

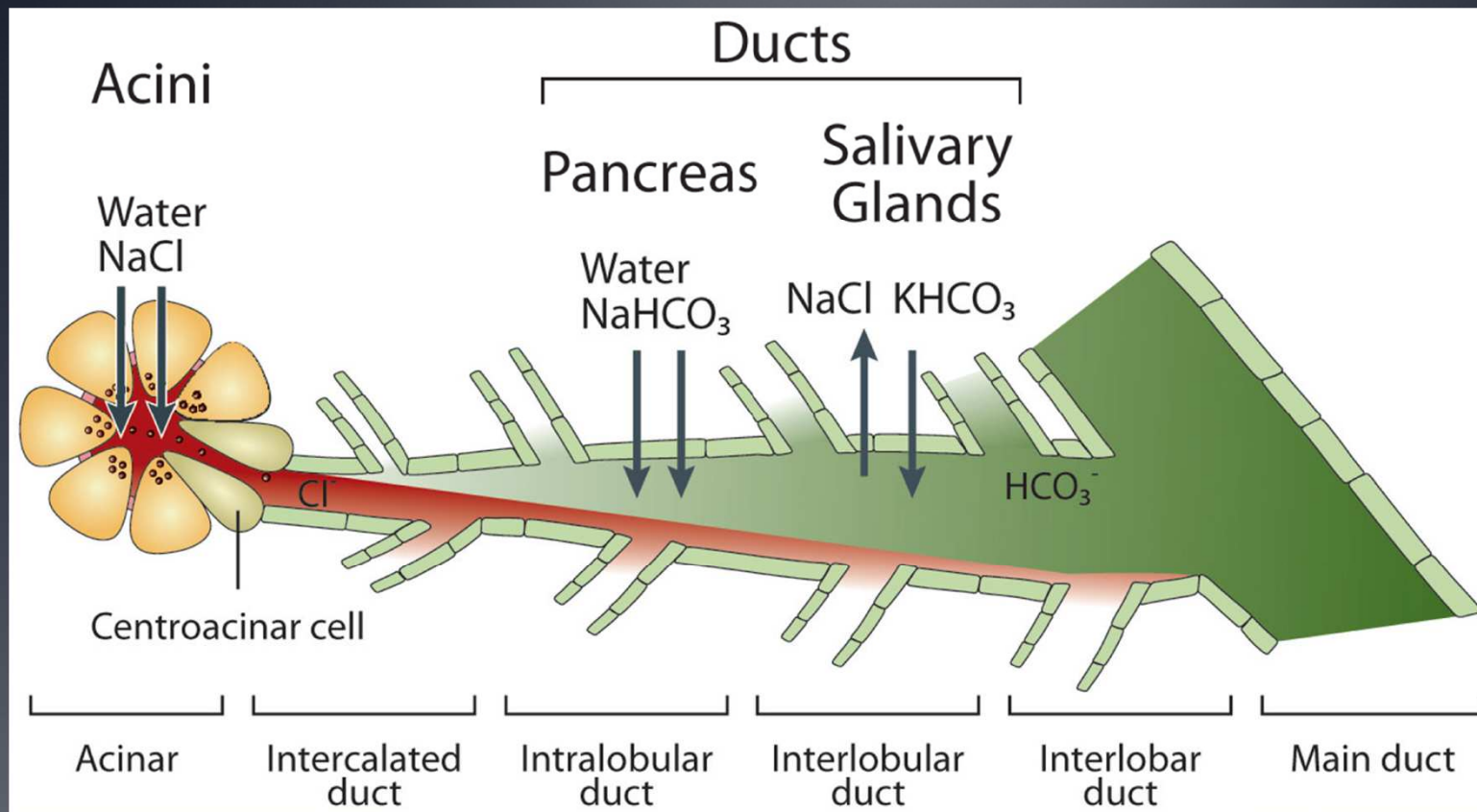

- Παρωτίδα (70%), υπογνάθιος, υπογλώσσιος
  - Ερέθισμα από το συμπαθητικό (αναπνοή-πυκνή σύσταση) και το παρασυμπαθητικό σύστημα (πέψη-υδαρή σύσταση)
  - Ενεργοποίηση μέσω του παρασυμπαθητικού της διαπερατότητας των τριχοειδών και της σύσπαση των μυοεπιθηλιακών κυττάρων (ενεργοποίηση ιόντων ασβεστίου)
  - Δύο στάδια: Κυψελιδική έκκριση και τροποποίηση στο σύστημα των εκφορητικών πόρων
-

Σάλιο: Λειτουργικός Ρόλος

- Καθαρισμός και ενυδάτωση του στόματος
  - Μάσηση
  - Γεύση
  - Πέψη
  - Ομιλία
  - Αμυνα
  - Διατήρηση της ακεραιότητας των γευστικών ουσιών
-

Lee et al.

Physiol Rev. 2012 January ; 92(1): 39–74. doi:10.1152/physrev.00011.2011.

Ροή Σιέλου: Χαρακτηριστικά

ml/min	Ξηροστομία	Υπολειτουργία	Φυσιολογική
Χωρίς Ερέθισμα	<0.1	0.1-0.25	>0.25
Με Ερέθισμα	<0.7	0.7-1.01	>1.0

- *Μετρήσεις με όγκο/ βάρος σάλιου*
- *Τροποποιημένο test Shirmer*

ΞΗΡΟΣΤΟΜΙΑ

*Παθολογική μείωση της εφύγρανσης της
στοματικής κοιλότητας οφειλόμενη σε ελάττωση
της παραγωγής σάλιου*

An illustration of a human mouth with pink lips, slightly open. The interior of the mouth is dark brown, suggesting dryness. In the background, there is a faint, stylized illustration of a desert landscape with cacti and a sunset or moon. The text is centered within the mouth.

The technical term for
dry mouth is xerostomia
(ZEER-oh-STOH-mee-ah)

Dry mouth information NIDCR <http://www.nidcr.nih.gov>

Ξηροστομία: Αίτια

- **Αναπτυξιακή πάθηση**
    - Απλασία σιαλογόνων αδένων
  - **Απώλεια νερού/μεταβολιτών**
    - Ελάττωση πρόσληψης υγρών
    - Αιμορραγία
    - Εμετός/διάρροια
  - **Ιατρογενής**
    - Φάρμακα
    - Ακτινοθεραπεία
    - Χημειοθεραπεία
-

Ξηροστομία: Αίτια

- **Συστηματικά νοσήματα**
    - Σύνδρομο Sjogren
    - Σακχαρώδης διαβήτης
    - Σαρκοείδωση
    - HIV λοίμωξη
    - Ηπατίτιδα C
    - Νόσος μοσχεύματος κατά ξενιστή
    - Ψυχογενείς διαταραχές
  - **Τοπικοί παράγοντες**
    - Ελαττωμένη μάσηση
    - Κάπνισμα
    - Στοματική αναπνοή
-

*Ξηροστομία:
Κλινική Εικόνα*

Σημεία και Συμπτώματα

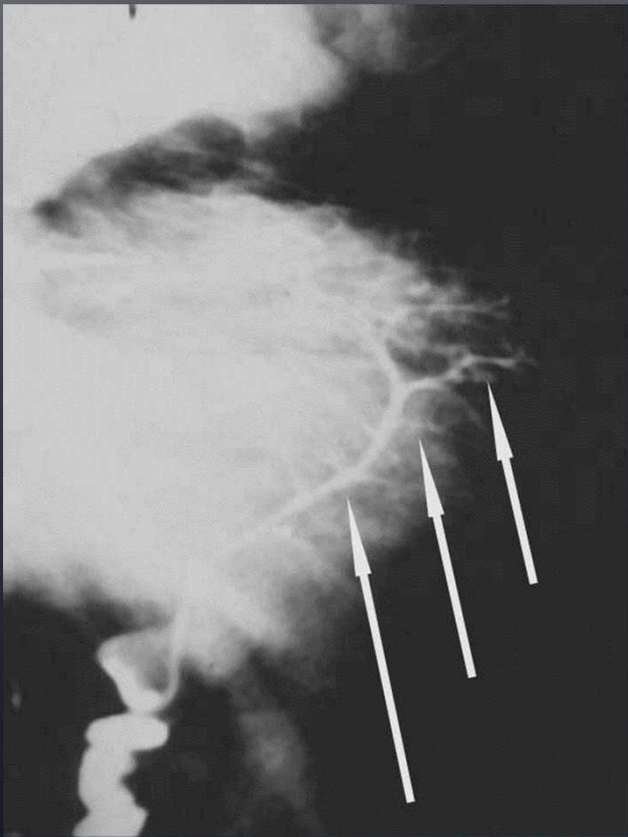

- «Γυαλιστερός» βλεννογόνος
  - Τερηδόνα λείων επιφανειών
  - Ατροφία θηλών γλώσσας
  - Καντιντίαση
  - Δυσγευσία
  - Δυσκαταποσία
  - Δυσκολία στη μάσηση
  - Καυσαλγία
  - Ψυχολογικά προβλήματα
-

Ξηροστομία και Φάρμακα

Η ΛΙΣΤΑ ΤΩΝ «ΑΝΤΙ»

- *Αντιισταμινικά*
  - *Αποσυμφορητικά*
  - *Αντικαταθλιπτικά*
  - *Αντιψυχωσικά*
  - *Αγχολυτικά και ηρεμιστικά*
  - *Αντιυπερτασικά*
  - **Αντιχολινεργικά**
-

*Which anticholinergic drug for overactive bladder symptoms in adults
(Review) Copyright © 2012 The Cochrane Collaboration.
Madhuvrata P, Cody JD, Ellis G, Herbison GP, Hay-Smith EJC Published
by John Wiley & Sons, Ltd.*

- *Η ξηροστομική επίδραση είναι δοσο-εξαρτώμενη*
  - *Μείωση 40-50% του σιέλου χωρίς ερέθισμα (Unstimulated flow)*
  - *Τα σκευάσματα παρατεταμένης έκλυσης προκαλούν λιγότερη ξηροστομία από αυτά άμεσης έκλυσης*
  - *Tolterodine > oxybutynin (immediate release)*
  - *Solifenacin > immediate release tolterodine*
  - *Fesoterodine > extended release tolterodine (despite higher incidence of dry mouth)*
-

*«Γιατρέ, το στόμα μου
είναι σανίδα!»*

*Ξηροστομία: Θεραπευτική
Αντιμετώπιση*

Θεραπευτικά Μέσα

- Υποκατάστατα σάλιου
  - Τσίχλες/καραμέλες χωρίς ζάχαρη για ενεργοποίηση παραγωγής σάλιου
  - Φθορίωση και προληπτική αντιμετώπιση τερηδόνας
  - Αντιμυκητιασική αγωγή σε περίπτωση καντιντίασης
  - Πιλοκαρπίνη, σεβιμελίνη
  - Βιολογικοί παράγοντες
  - Ψυχολογική υποστήριξη
-

Θεραπευτική Προσέγγιση

- *Είναι ο ασθενής πραγματικά ξηροστομικός?*
  - *Είναι ορατή κλινικά η ξηροστομία?*
  - *Υπάρχει περίπτωση συστηματικού νοσήματος του οποίου η ξηροστομία είναι κλινικό σημείο?*
  - *Καπνίζει? Είναι αλκοολικός/ή?*
  - *Κοιμάται με το στόμα ανοιχτό?*
  - *Τι φάρμακα παίρνει?*
-

Αλγόριθμος

- **Ο ασθενής δεν είναι, αλλά αισθάνεται ξηροστομικός**
    - Ψυχολογική αντιμετώπιση
  - **Ηπια και παροδική ξηροστομία**
    - Ενίσχυση του ερεθίσματος της μάσησης με αποφυγή ζάχαρης
    - Έλεγχος συνοσηροτήτων (διαβήτη)
    - Διακοπή καπνίσματος, περιορισμός αλκοόλ
  - **Σοβαρή ξηροστομία αντιχολινεργικής αιτιολογίας**
    - Πιλοκαρπίνη στοχευμένη να φτάσει επίπεδα όταν το αντιχολινεργικό επιφέρει τη μεγαλύτερη ξηροστομία
-

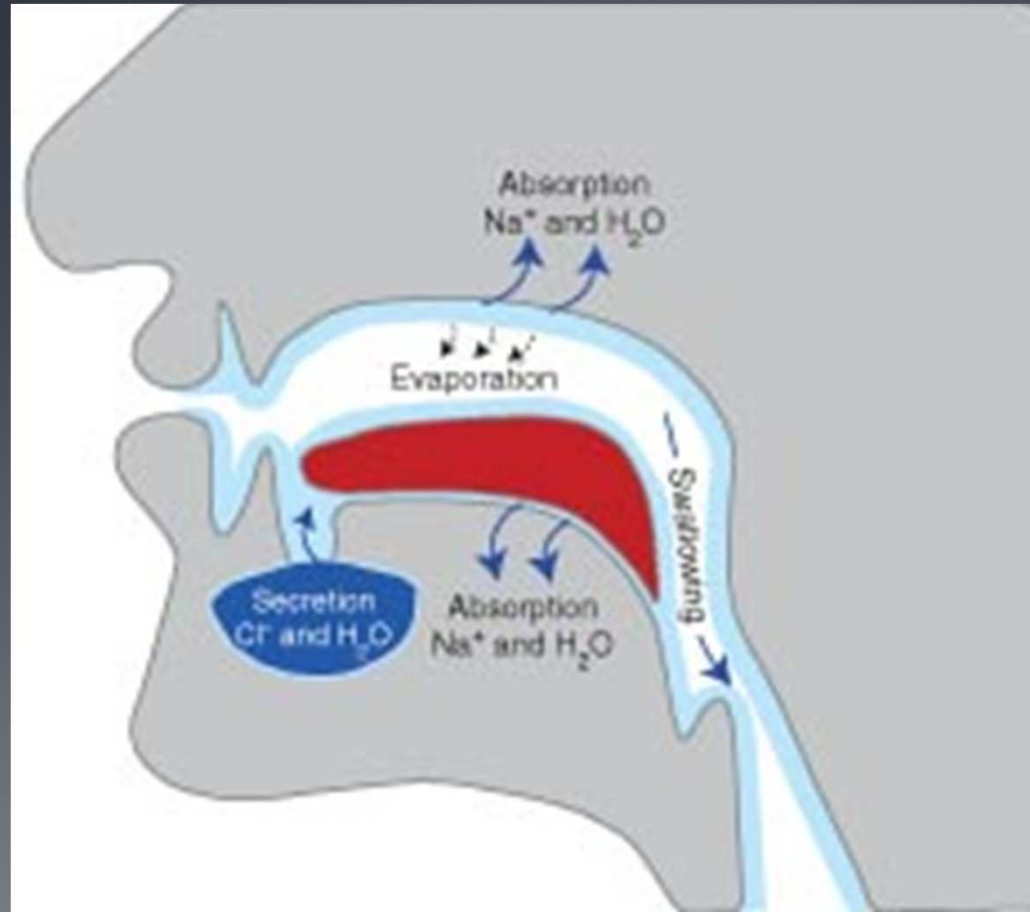
Clinical safety, tolerability and efficacy of combination tolterodine/pilocarpine in patients with overactive bladder

R. R. Dmochowski,¹ D. R. Staskin,² K. Duchin,³ M. Paborji,³ T. M. Tremblay³ Int J Clin Pract 2014 doi: 10.1111/ijcp.12409

- *A combination of tolterodine/pilocarpine (2/9) effectively reduced the incidence of dry mouth compared with tolterodine IR alone while maintaining treatment efficacy in OAB*
  - *In the extension study, patients receiving tolterodine/pilocarpine (3/13.5) reported comparable dry mouth VAS scores to tolterodine extended-release alone without additional side effects or loss of efficacy.*
  - *Μικρό δείγμα μελέτης*
  - *Συνδυασμός πιλοκαρπίνης/αντιχολινεργικών δείχνει να προσφέρει ανεκτό όφελος*
-

Θεραπευτική Φιλοσοφία

If you can't explain it **simply**, you
don't understand it well enough.

– Albert Einstein

